

TÜRKİYE SUUDİ ARABİSTAN STRATEJİK DİYALOĞU

“Düşünce Diplomasisi:
Yeni Dünya Yeni Ufuklar”

TÜRKİYE SUUDİ ARABİSTAN STRATEJİK DİYALOĞU

VİZYON BELGESİ (TASLAK)

TÜRKİYE - SUUDİ ARABİSTAN STRATEJİK DİYALOĞU

“Düşünce Diplomasisi: Yeni Dünya Yeni Ufuklar”

(Türkiye - Suudi Arabistan)

Dünyadaki temel trendlere bakıldığında “toprak ve makineyi” takiben “bilgi ve bilgiye dayalı ürünler” temelli yeni ekonomi çağında küresel rekabet “mikro-milliyetçilik”, “entegrasyon” ve “öngörülemezlik” üzerinden gelişmekte, hayatın ve devletin yeni doğasını belirleyen meydan okumaların; “kaynak ve paylaşım krizi”, “üretim-tüketim-büyüme” formülünün sürdürülemezliği, Çin kaldıracı ile “orta sınıftan tasfiyesi”, “enerji, su ve gıda güvensizliği”, hayatın her alanında “4. boyuta geçiş”, “işgücünde insan kaynağının tasfiyesi”, değişen devlet doğası ve beklenti yönetimi temelinde “sert güçten yumuşak ve akıllı güce geçiş” olduğu temel referanslar olarak şekillenmektedir.

Tüm bu temel parametreler içerisinde, teknolojideki dönüşümler; yapay zeka, sanal/artırılmış gerçeklik ve mobilite merkezli gelişerek tüm insan hayatını ve doğasını değiştirmeye adaydır. “Endüstri 4,0” ve “Toplum 5,0” kavramlarının dünyanın dönüşümünü endüstri ve toplum boyutları ile yönetmek açısından önemli başlıklar olduğu aşikârdır. Bir diğer etken de Çin’in dünya sahnesinde her geçen gün etkinleşmeye başlamasıyla oluşturduğu türbülanstır. Yeni İpek Yolu projesi “Kuşak ve Yol”; hem karadan hem denizden yüzden fazla ülkeyi ilgilendiren bir küresel entegrasyon projesi olarak şekillenmekte, iktisadi pastanın dağılımını kalıcı olarak değiştirmektedir. Orta sınıfı olmayan ülkelerde, otoriter rejimler ya da kaos, iki seçenek olarak önümüzde durmaktadır. Bölgesel ve küresel güvenlik anlamındaki iş bölümünün nasıl yapılacağı ve bedellerinin nasıl paylaşılacağı da önümüzdeki dönemin tartışma konuları olmaya adaydır.

Güvenlik üzerinden yeni ittifakların gelişmesi ise başat ülkelerin aldıkları risklerden ve inisiyatiflerden okunabilmektedir. Mülkiyet ve güç kavramlarının niteliği ile iş modeli tarihsel olarak değişmektedir. “Başarıda Başarısızlık” sendromu yaşayan AB’nin geleceğini; Brexit sonrası Batı’da yeniden canlanan kamplaşmanın sonuçları belirleyecektir. Tüm bu gelişmelerle birlikte, “Güvenliğin Ekosistemi”, hukukuyla birlikte değişmektedir. “Güvenlik - Demokrasi” ikilemini bundan sonra çok daha fazla yaşanacaktır. Çünkü orta sınıfı eriyen ve güvenlik eksenini sofistike bir zemine kayan ülkelerde demokrasinin yaşatılması zordur. “Güvenlik bize otoriter rejimler mi getirecek” sorusunun daha fazla tartışılması gerekmektedir.

Türkiye; 84 milyonluk nüfusu, gelişerek büyüyen ekonomisi ve Afro-Avrasya ana kıtası ortasındaki jeostratejik konumu ile öne çıkmaktadır. Avrupa, Karadeniz, Kafkaslar, Asya, Orta Doğu ve Afrika ülkeleri ile arasındaki tarihî, siyasi ve kültürel bağları, Birleşmiş Milletler başta olmak üzere uluslararası alanda yükselen aktivitesi, NATO, AGIT ve CICA gibi örgütlerin önemli üyelerinden olması ve son dönemde geliştirdiği aktif dış politikası ile küresel platformda önemi gittikçe artan bir aktör hâline gelmiştir.

TÜRKİYE SUUDİ ARABİSTAN STRATEJİK DİYALOĞU

Suudi Arabistan ise Asya'yı Afrika'ya ve Akdeniz'i Hint Okyanusu'na bağlayan bölgedeki stratejik konumu, Arap ve İslam dünyasındaki öncü rolü, 34 milyon'a yaklaşan dinamik nüfusu, doğal kaynakları, kanıtlanmış dünya petrol rezervlerinin yaklaşık % 20'si ile enerjide öncü ülke oluşu, turizm ve insan kaynakları açısından sahip olduğu ekonomik potansiyeli, uluslararası örgütlerdeki aktivitesi ile dünyanın dikkatini her daim üzerine çeken bir ülke görünümündedir. Suudi Arabistan, ekonomik alanda Orta Doğu bölgesindeki başat aktörler arasında yer almaktadır.

Petrolün keşfedildiği 1938 yılından bu yana petrol gelirleriyle büyüyen ve petrol aranması-çıkarılması, işletilmesi-dağıtılması faaliyetleri etrafında gelişen Suudi Arabistan ekonomisinde, milli gelirin yaklaşık yarısı, ihracatın % 80'den fazlası ve devlet gelirlerinin % 90 kadarı petrol gelirlerinden elde edilmektedir. Ekonomik faaliyetlerini çeşitlendirme ve petrole bağımlı bir ekonomik model olmanın ötesine geçme politikaları güden Suudi Arabistan, son yıllarda başta insan sermayesi olmak üzere alt yapı yatırımlarına önem vermekte, petrol-dışı sektörler ile özel sektörün ekonomideki payını ve ağırlığını artırmaya çalışmaktadır. 2021 yılı itibarıyla GSYH (nominal) rakamı 804,92 milyar dolar olarak tahmin edilen Suudi Arabistan G-20 üyesi olup, son yıllarda gerçekleştirdiği reformlar ve petrol gelirlerindeki artışla ekonomisini güçlendirmiştir.

Son yıllarda bölgesel ve küresel sorunların çözümü çabalarında aktif ve yapıcı rol oynama politikası güden Suudi Arabistan, siyasi sorun ve anlaşmazlıkların diyalog yoluyla çözülmesi ile barış ve istikrarın tesisi ve muhafazasına önem atfetmektedir. Uluslararası terörizmle mücadeleye aktif olarak katkıda bulunan Suudi Arabistan, aşırılıkla mücadele kapsamında çalışmalara da öncülük etmektedir. Türkiye ile Suudi Arabistan arasındaki ikili siyasi ilişkilerde dönemsel krizler dışarıda bırakılırsa gelenek oldukça güçlüdür. İlişkiler, bölgede barış ve istikrarın korunması ortak paydasından hareketle, karşılıklı yarar ilkesi uyarınca her alanda önemli gelişmeler kaydetmektedir. Bölgesel ve küresel barış ve istikrarın muhafazasına katkıda bulunmayı hedefleyen Türk ve Suudi dış politika perspektifleri, karşılıklı olarak birbirini teyit etmekte ve sinerji oluşturmaktadır. İki ülke arasındaki karşılıklı üst düzey ziyaretler ve Körfez İşbirliği Konseyi ile Türkiye arasında 2008 yılında kurulan stratejik diyalog mekanizması, bölgeye ilişkin çalışmalarda önemli bir itici güç oluşturmaktadır.

Türkiye - Suudi Arabistan ikili ticaretinde, 2019 yılında ticaret hacmi yaklaşık 5,107 milyar dolar, ticaret açığı ise Suudi Arabistan aleyhine 1,263 milyar dolar olmuştur. Türkiye'nin Suudi Arabistan'a ihraç ettiği başlıca ürünler; halı, işlenmiş petrol ürünleri, elektrik panoları, inşaat demiri ve mobilyadır. Suudi Arabistan'ın Türkiye'ye ihraç ettiği başlıca ürünler; petrol ve kimyasal ürünlerdir.

Türk-Suudi İş Konseyi 2003 yılında Cidde'de kurulmuştur. Başta Türk müteahhitlik şirketleri olmak üzere, bu ülkede büyük ölçekli iş yapan veya Suudi Arabistan'a ilgi duyan Türk firmalarının sayısı her geçen gün artmaktadır. Benzer şekilde, Suudi iş çevrelerinde de Türkiye'ye yönelik ilgi yükselmektedir. Karma Ekonomik Komisyon (KEK) son toplantısı 2013'te ve Türk-Suudi Koordinasyon Konseyi'nin ilk toplantısı 2017'de Ankara'da düzenlenmiştir. Türkiye'yi 2019 yılında 564.816 Suudi turist ziyaret etmiştir.

TÜRKİYE SUUDİ ARABİSTAN STRATEJİK DİYALOĞU

İki ülke arasında çeşitli alanlarda imzalanmış çok sayıda anlaşma, ilişkilerin hukuki zeminini oluşturmaktadır. İki ülkenin bölge meselelerine bakışları aynı yöndedir. Türkiye ve Suudi Arabistan ikili işbirliğinin yanı sıra, üyesi oldukları Birleşmiş Milletler ve uzman kuruluşları, İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) gibi uluslararası ve bölgesel örgütler çerçevesinde işbirliğini sürdürmektedirler.

Ne var ki, iki ülke ilişkileri siyasi yakınlık, nüfus ve ekonomik performans gibi veriler çerçevesinde değerlendirilmesi gereken potansiyelin çok altında kalmaktadır. Türkiye ve Suudi Arabistan'ın son dönemde yakaladıkları büyüme hızları her iki ülkeyi ekonomik anlamda da birbirlerini daha fazla dikkate almaya zorlamaktadır. Suudi Arabistan için Türkiye Balkanlar ve Avrupa'ya bir çıkış kapısıdır. Suudi Arabistan ise Türkiye'nin İslam dünyası ve Orta Doğu ülkeleri ile ilişkilerinde stratejik odak noktası bir ülkedir. Türkiye Suudi Arabistan'ı siyasi, ekonomik, kültürel ve güvenlik ile ilgili alanlarda karşılıklı ilişkilerin güçlendirilmesi gereken bir partner olarak görmektedir.

Bölgenin önemli iki ülkesi olarak dünya ticareti ve enerji transferi bakımından en önemli geçiş noktalarını kontrol noktasında bulunan Türkiye ve Suudi Arabistan Batı Asya, Orta Doğu ve İslam ülkeleri ile Batı dünyası arasındaki ilişkiler bağlamında ekonomik, siyasi jeopolitik ve güvenlik ile ilgili alanlarda ortak çıkarlara sahiptirler. Karşılıklı bağımlılık ilişkilerinin dünya çapında giderek derinleştiği günümüzde, ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi zorunluluğu, küresel enerji güvenliğine katkı sağlanması, kaçakçılık ve gittikçe artan terörist faaliyetlere karşı mücadele zorunluluğu gibi faktörler göz önüne alındığında, bu bölgelerde ekonomik, sosyal ve siyasi etkileşimin artırılması, barış ve güvenliğin sağlanması her iki ülkenin çıkarları için gereklidir. Orta Doğu'nun önemli iki ülkesi konumunda bulunan Suudi Arabistan ve Türkiye'nin bölgesel ve küresel barış ve refah için daha geniş ve derin işbirliğine gitmeleri büyük bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Her iki ülke kritik öneme sahip uzun vadeli çıkarların sürdürülebilirliği açısından etkili bir stratejik işbirliği geliştirebilir. Bu noktada olaylara siyasi, ekonomik, diplomatik ve jeostratejik açıdan daha geniş bir perspektif ile bakma ihtiyacı vardır.

İki ülkenin, bölgesel meselelere çözüm bulunması hususunda işbirliği içinde çalışmalarına duyulan ihtiyaç da derinden hissedilmektedir. Çok boyutlu şekillenen dünya güç sistematığı içerisinde Türkiye - Suudi Arabistan ilişkilerinin ideal bir noktaya taşınabilmesi için, yalnızca siyasi ve stratejik temelli değil, her parametrede karşılıklı derinlik oluşturacak bir yapıya doğru yönelmesi gerekir.

Tarih; iki ülkeye karşılıklı bağımlılığı derinleştirecek stratejik fırsatlar sunmaktadır. Bu bağlamda sektör temsilcilerini stratejik boyutu da kapsayan bir yaklaşımla bir araya getirecek olan **Türkiye - Suudi Arabistan Stratejik Diyalogu** önemli bir işlev görecektir.

TÜRKİYE SUUDİ ARABİSTAN STRATEJİK DİYALOĞU

Ana Tema

Düşünce Diplomasisi: Yeni Dünya Yeni Ufuklar

Alt Temalar

Yeni Dengeler Yeni Ekonomi

Afro-Avrasya Bölgesinde Çok Boyutlu Yeni Güvenlik Parametreleri

Ekonomik İşbirliği

Ulaşım ve Lojistik

Çok Boyutlu Savunma ve Güvenlik, Terörle Mücadele

İİT Üyesi Ülkeler İkili ve Çok Taraflı Kapasite İnşası

Kamu Yönetiminde İnovasyon ve Teknoloji Paylaşımı

Akademik ve Kültürel İşbirliği imkanları

Bölgesel ve Küresel Ortak Perspektifler

Öncelikli Sektörler

Kamu Diplomasisi Eğitim ve Dil

Kültür ve Turizm

İnşaat, Müteahhitlik ve Altyapı

Sağlık ve Sağlık Turizmi

Enerji, Petrokimya ve Yatırımlar

Lojistik, Ulaştırma ve Haberleşme

Bankacılık ve Finans (Stratejik Yatırım Fonu)

Ekonomi ve Ticaret

Medya ve İletişim

Bilim ve Teknoloji

Marka Şehirler ve Çevre

Savunma ve Uzay Sanayii

TÜRKİYE SUUDİ ARABİSTAN STRATEJİK DİYALOĞU

ÇALIŞMA VE ETKİNLİKLER (TASLAK)

Yöntem

Tümevarım, Katılımcılık ve Ekonomik Derinleşme

Türkiye - Suudi Arabistan Akil Kişiler Kurulu Toplantıları/Çalışmaları

Kapasite ve Ekosistem Envanteri Oluşturulması

Araştırma Projeleri ve Raporlarının Hazırlanması

Pro-aktif Politika Önerileri Geliştirilmesi

Yuvarlak Masa Toplantıları/Çalıştayları

Çok Taraflı Çalıştaylar/Çalışmalar

Sektör Çalıştayları/Etkinlikleri

Uygulamalı İnteraktif Modellemeler

Stratejik Raporlar

Sektör çalışmalarının iki ülke karar alıcıları, özel sektörü, medyası ve kamuoyu için stratejik raporlar olarak yayımlanması. Literatür ve hafıza desteği sağlanması.

Medya Konferansları

Diğer Akademik Çalışmalar

Stratejik Rapor, Kitap, Makale, Tez vb. Akademik Çalışmalar